

Selskapskontroll 2015

Utarbeidet av Hedmark Revisjon IKS
på vegne av kontrollutvalget i Sør-
Odal kommune.

OVERORDNET SELSKAPSKONTROLL Av kommunens deleide aksjeselskap

Hedmark Revisjon IKS

Postadresse: Postboks 84, 2341 Løten

Telefon: 62 43 58 00

Hjemmeside: www.hedmark-revisjon.no

E-post: post@hedmark-revisjon.no

Org.nr: 974 644 576 MVA

Forord

Det er første gang at det er blitt foretatt denne typen undersøkelser i Glåmdalskommunene. Bestillingen ble gjort likelydende i alle 7 kontrollutvalg og revisjonen har brukt samme metoder hos alle kommuner.

Rapportutkastet har vært sent på høring til rådmannen og høringsuttalelsen fremkommer av rapporten.

Rapporten, som utgjør prosjektets sluttprodukt, avleveres herved til revisjonens oppdragsgiver, kontrollutvalget i Sør-Odal kommune.

Forvaltningsrevisor Mathias Grendahl Sem har vært utøvende revisor og ført rapporten i pennen. Lina Kristin Høgås har vært oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor for prosjektet og har kvalitetssikret arbeidet.

Hedmark revisjon IKS ønsker å takke kontaktpersonene i Sør-Odal kommune for deres samarbeid. Vi takker samtidig kontrollutvalget for oppdraget.

Kongsvinger, 19.5.2015

Lina Kristin Høgås

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Mathias Grendahl Sem

Utøvende forvaltningsrevisor

Innhold

1	SAMMENDRAG	5
2	BAKGRUNN FOR PROSJEKTET	6
3	FORMÅLET MED SELSKAPSKONTROLLEN	6
4	PROBLEMSTILLINGER	6
5	METODE	7
6	KONTROLLKRITERIER	7
7	KOMMUNENS DELEIDE SELSKAPER	8
8	INNHEMTEDE DATA OG VURDERING	8
8.1	PROBLEMSTILLING NUMMER 1, HVILKEN OVERSIKT HAR KOMMUNENE OVER SINE DELEIDE SELSKAPER?	8
8.1.1	<i>Kontrollkriteria</i>	8
8.1.2	<i>Data</i>	9
8.1.3	<i>Konklusjon</i>	9
8.2	PROBLEMSTILLING NUMMER 2, HVORDAN VURDERER KOMMUNEN VERDIEN OG NYTTEN AV SITT EIERSKAP?	9
8.2.1	<i>Kontrollkriteria</i>	9
8.2.2	<i>Data</i>	10
8.2.3	<i>Konklusjon</i>	10
8.3	PROBLEMSTILLING NUMMER 3, HVORDAN RAPPORTERER DE DELEIDE SELSKAPENE TIL KOMMUNEN OG HVEM BEHANDLER EVENTUELT RAPPORTENE?	10
8.3.1	<i>Kontrollkriteria</i>	10
8.3.2	<i>Data</i>	11
8.3.3	<i>Konklusjon</i>	11
8.4	PROBLEMSTILLING NUMMER 4, HVORDAN FØLGER KOMMUNEN OPP SINE DELEIDE SELSKAPER?	11
8.4.1	<i>Kontrollkriteria</i>	11
8.4.2	<i>Data</i>	12
8.4.3	<i>Konklusjon</i>	12
9	AVSLUTTENDE KONKLUSJONER	12
10	ANBEFALINGER	12

11	HØRINGSUTTALELSER.....	13
12	KILDER.....	14

1 Sammendrag

Sør- Odal kommune er deleiere i 6 ikke kommunale aksjeselskap. Kommunen har oversikt over hvor de er eiere, denne oversikten befinner seg hovedsakelig i eierskapsmeldingen. Kommunen har ingen overordnede kriterier for hvorfor de sitter som eiere, men vet hvorfor de er eier i de selskaper som de i dag er. Kommunen har ingen rutiner som sikrer at de mottar rapporter som årsmeldinger og innkallinger til generalforsamlinger fra selskapene. De har heller ingen rutiner som sikrer oppfølgingen av de deleide selskapene.

Revisor anbefaler kommunen å sikre seg bedre rutiner rundt innhentningen av rapporter fra de deleide selskapene. Kommunen kan også vurdere å innføre rutiner som sikrer oppfølgingen av de deleide selskapene.

2 Bakgrunn for prosjektet

I henhold til kommuneloven § 77 femte ledd skal kontrollutvalget påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m.

Kontrollutvalget i Sør-Odal kommune bestilte i møte datert 1.12.2014 en overordnet selskapskontroll av kommunes deleide selskaper. Bestillingen bygger på plan for selskapskontroll som slår følgende fast:

«Ved neste planperiode vil det bli tatt en gjennomgang av alle deleide selskaper som Sør-Odal kommune har en eierandel i, for å se hvordan kommunene følger opp selskapene og hvordan selskapene rapporterer».

Rapporten vil med dette ta for seg de selskaper som kommunen kun eier en del av. Dette er selskaper, der kommunens eierandel som regel er for lav til at det er aktuelt å bestille en egen selskapskontroll på kun det selskapet.

3 Formålet med selskapskontrollen

Formålet med en eierskapskontroll er å se på hvordan kommunenes eierinteresser i selskaper utøves, og om eierstyringen er i tråd med kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Det sees på hvordan eierstyringen er forankret og hvordan eierskapet følges opp i selskaper som kommunen eier sammen med private aktører.

4 Problemstillinger

Bestillingen er utført med følgende fire problemstillinger:

- Hvilken oversikt har kommunen over sine deleide selskaper?
- Hvordan vurderer kommunen verdien og nytten av sitt eierskap?
- Hvordan rapporterer de deleide selskapene til kommunen og hvem behandler eventuelt rapportene?
- Hvordan følger kommunen opp sine deleide selskaper.

5 Metode

Datainnsamlingen til denne rapporten er gjennomført ved bruk av to samfunnsvitenskapelige metoder, intervjuer og dokumentanalyse.

Det er foretatt dokumentanalyser av relevante kommunale dokumenter, i hovedsak kommunens eierskapsmelding.

Det er også foretatt intervjuer av oppnevnt kontaktperson i kommunen. Den oppnevnte personen er den i kommunens administrasjon som til daglig har mest å gjøre med dette feltet.

6 Kontrollkriterier

Kontrollkriterier er krav eller forventinger som funnene i selskapskontrollen skal vurderes opp mot. Disse skal være utledet fra autoritative kilder innenfor det reviderte området, og kan eksempelvis være lovverk, politiske vedtak m.v. Kriteriene fungerer på samme måte som revisjonskriterier gjør i en forvaltningsrevisjonsrapport, men siden en selskapskontroll ikke er underlagt de samme kvalitetskravene som en forvaltningsrevisjonsrapport (RSK001), vil det være en kortere utledning av kontrollkriteriene.

I denne rapporten vil kontrollkriteriene bli hentet fra følgende to kilder, dokumentet «God selskapsstyring i Sør-Odal kommune» og KS «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak».

Dokumentet «God selskapsstyring» er en veileder for selskap styring som ble utarbeidet i felleskap av alle rådmennene i Glåmdalskommunene. Dokumentet er følgende vedtatt av alle de 7 kommunene.

KS sin «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak» består av 19 temaer med tilknyttede anbefalinger.

7 Kommunens deleide selskaper

Navn på selskapet	Akseandel	Akseantall
Eidsiva Energi AS	0,026 %	
Fine Forest Food AS	1,1 %	
Glommen Skog BA	0,51 %	
Hedmark Kunnskapspark AS	0,16 %	
SIAP AS	80 %	
Tekstilvask Innlandet AS	Ikke oppgitt	

8 Innhentede data og vurdering

8.1 Problemstilling nummer 1, Hvilken oversikt har kommunene over sine deleide selskaper?

8.1.1 Kontrollkriteria

I KS sin «Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak» står det under punkt nummer 2, Utarbeidelse av Eiermeldinger, at en Eiermelding bør inneholde:

«Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og interkommunale samarbeidstiltak»

Revisor tolker innholdet til også å gjelde deleide aksjeselskap, som på tross av at de ikke i hovedsak er en del av kommunens tjenesteproduksjon, må regnes som en del av kommunens virksomhet all den tid kommunen faktisk er eiere.

Det står videre under punkt nummer 6, tilsyn og kontroll at de anbefaler at:

«Administrasjonssjefen bør sørge for at de folkevalgte og innbyggerne lett kan finne informasjon med oversikt over selskapene kommunen har eierinteresser i».

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det at:

- **Kommunen bør ha en oversikt over sine deleide selskaper**
- **Denne oversikten bør befinne seg i kommunens eierskapsmelding**

8.1.2 Data

Sør-Odal kommune har oversikt over hvilke selskaper som de er deleiere i. Denne oversikten befinner seg i regnskapet, årsmeldingen og til dels i Eiermeldingen.

Eiermeldingen er sist rullert i 2012, og kommunen er etter den tid også deleiere med en liten aksjepost i Tekstilvask innlandet AS.

8.1.3 Konklusjon

Kontrollkriteriene er delvis oppfylt. Kommunen har oversikten, men ikke fullt ut i Eiermeldingen.

8.2 Problemstilling nummer 2, Hvordan vurderer kommunen verdien og nytten av sitt eierskap?

8.2.1 Kontrollkriteria

I «God selskapstyring» sitt kapittel 3, kommunens styring av egne selskaper og eierinteresser står det blant annet

«Men det er ikke gitt at kommunen strategi for eierskapet implementeres bare gjennom valg av gode personer til styret, representantskap eller generalforsamling. Den viktigste betingelsen er at kommunestyret som sådan har en gjennomdrøftet og etablert strategi for hva kommunen ønsker med sitt eierskap»

Det er siste setning i sitatet over som er relevant i denne sammenhengen, nemlig at kommunestyret har vedtatt en strategi for hva kommunen ønsker med sitt eierskap.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det følgende:

- **Kommunen bør ha utarbeidet konkrete kriterier som de kan vurdere verdien og nytten av eierskapet opp mot.**

8.2.2 Data

Kommunen har ingen overordnede kriterier som de kan vurdere nytten og verdien av et eierskap ut ifra. De har til nå varierende grunner for hvorfor de er eiere i de selskaper som de er eiere i.

Administrasjonen opplyser at kommunen har følgende grunner for sitt eierskap:

Eidsiva Energi AS gir et lite årlig utbytte og de får informasjon om utviklingen av strømpriser. Hedmark kunnskapspark er en del et større regionalt tiltak. Eierskapet i Tekstilvask innlandet AS er økonomisk motivert for fremdeles å kunne benytte seg av deres tjenester. Fine Forest Food AS er et eierskap som henger igjen fra tidligere, der grunnene er noe uklare. SIAP var i sin tid økonomisk motivert, men kommunen ønsker nå å få selskapet avviklet.

Kommune har videre ingen rutiner rundt revidering av eierskapet og det er heller ingen planer om å ta dette opp. Unntaket er SIAP, som de som nevnt over, håper å få avviklet.

8.2.3 Konklusjon

Kontrollkriteriet er ikke oppfylt, da kommunen ikke har noen kriterier som de kan vurdere eierskapet opp mot. De har derimot selv en oversikt over hvorfor kommunen sitter som eiere i de selskaper som de gjør.

8.3 Problemstilling nummer 3, Hvordan rapporterer de deleide selskapene til kommunen og hvem behandler eventuelt rapportene?

8.3.1 Kontrollkriteria

Deleide aksjeselskap rapporterer i hovedsak gjennom utsendelse av årsmelding og innkalling til generalforsamling.

I dokumentet «God eierstyring» står det under kapittel 2.3 Aksjeselskap at eierrollen skal utøves gjennom deltagelse i generalforsamlingen, siden dette er det øverste styringsorganet i et aksjeselskap. For at kommunen skal kunne sende en delegat til generalforsamlingen må de sikre seg gode rutiner for innhentning av invitasjon til dette.

Dokumentet skriver i kapitel 3.4 om rådmannens rolle, at rådmannens formelle rolle er: «Avgrenset til å forberede og legge frem saker fra selskapene til politisk behandling i formannskap og kommunestyre». Det vil si at rådmann må ha en oversikt over den innrapporteringen som forekommer fra selskapene.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med det:

- **Kommunen bør sikre seg rutiner rundt innhenting av rapporter fra de deleide selskapene.**

8.3.2 Data

Administrasjonen oppgir at det i liten grad blir rapportert fra selskapene. Glommen skog og Tekstilvask innlandet sender årsmelding. For de andre selskapene er de mer usikre.

Kommunen har videre ingen faste rutinger for viderebehandling av de rapporter som kommer inn, eller for hvordan informasjonen videreformidles til politikeren. Det er kun for SIAP at det er utarbeidet rutiner for hvordan informasjonen videreformidles til det politiske plan.

8.3.3 Konklusjon

Kontrollkriteriet er ikke oppfylt. Kommunen har mangler rutiner rundt innhenting av rapporter og innkallinger til generalforsamlinger fra de deleide selskapene.

8.4 Problemstilling nummer 4, Hvordan følger kommunen opp sine deleide selskaper?

8.4.1 Kontrollkriteria

Dokumentet «God selskapsstyring» slår som nevnt fast at det øverste styringsorganet i et aksjeselskap er generalforsamlingen. Deltagelse der er da en naturlig måte å følge opp selskapet på. Et interessant spørsmål blir da hvem som representerer kommunen og med hvilken myndighet. I «God selskapsstyring» blir rollene til formannskapet, ordfører og rådmann drøftet. Dokumentet sier at det i hovedsak er ordfører som møter i generalforsamlinger, men at det ofte ikke er foretatt noen avgrensinger rundt hva ordførers mandat er.

Det konkrete kontrollkriteriet blir med bakgrunn i det overnevnte følgende:

- Kommunen bør følge opp sine deleide selskaper gjennom deltagelse på generalforsamling.
- Hvis kommune velger å ikke sende ordfører, bør det sendes en annen representant som har med seg fullmakt.

8.4.2 Data

Kommunen har ingen rutiner som sikrer at de deleide selskapene blir fulgt opp. De har ingen i sin administrasjon som har et særskilt ansvar for oppfølgingen.

Administrasjonen oppgir at det er kun SIAP som har en tett oppfølging fra kommunen.

8.4.3 Konklusjon

Revisor anser kontrollkriteriet til ikke å være oppfylt.

9 Avsluttende konklusjoner

Sør-Odal kommune har eierandeler i flere selskaper, men andelene er i hovedsak små. Kommunen har selv en oversikt over hvor de er eiere. Kommunen har ingen klare kriterier for hvorfor de er eiere, men har selv en oversikt over grunnene. Kommunen mangler rutiner rundt innhenting av rapporter, årsmeldinger og innkallinger til generalforsamlinger fra selskapene. Dette fører så til at oppfølging av selskapene blir vanskelig. Det er kun SIAP som for en grundig oppfølging. Noe av den manglede oppfølgingen kan muligens forklares av de lave eierandelene.

10 Anbefalinger

Revisor anbefaler kommunen å sikre seg bedre rutiner rundt innhenting av rapporter fra selskapene. Andre kommuner i Glåmdalsregionen mottar innkalling til generalforsamling fra Eidsiva Energi AS og Hedmark Kunnskapspark AS, så revisor finner det merkelig at Sør-Odal ikke mottar dette. Ved bedre rutiner rundt innhenting av aktuelle rapporter, kan kommunen videre ta standpunkt om de skal være representert i generalforsamlinger.

11 Høringsuttalelser

Ingen kommentarer

Med vennlig hilsen

Steinar Amundsen

Konstituert rådmann

12 Kilder

Anbefalinger om eierskap, ledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak (2014) KS

Eiermelding Sør-Odal (2012) Sør-Odal kommune

God selskapsstyring i Glåmdalen (2009) Rådmennene i Glåmdalskommune

Image courtesy of stockimages at FreeDigitalPhotos.net